

ס' במ"ב סימן פ"ה דן בטעם למה תור כצנח בתורה דין שפחתן
 מן הכד וכתב כלם היתא לזמנה למה דסיג כתיבן
 קדירה וקיתא לכפסוק צין קדירה כתבשיל לנין ככירה וכו' וכו'
 מקרי על מקרי על
 זמנה או על כוונתו של הלל [א"י] בן רש"י לין חי דיה גבה,
 א"כוס מכה בגמרא דהא מצתי לי בצומק ועיג הכיסוי ודלי המיד
 מסומק לזופן ומדמנטי לי לסומק לזופן מכלל דעל הכיסוי אמר
 זה שזקיקי לרשי דלי גמרי זה, וכמד"כ כתיביל [ריכ תבשיל] ק מני
 פרימ כד ואין חלוי לכפס כד וי כרית חית מורה כד דמחס סרי
 נקמ] ובי סי על שפחה כיוונו ענ סונו כדופן ולפני דעל שפחה
 כיוונו שפחה כקדירה על הלל, ומיה סמולר כמור ומעמיד על הכיסוי
 לא מקרי סמולר ללא על גבה, וכנה כד דמכני כפסק קדירה
 ריבנית גמלך דכוא שינוי שופן דרך ביסול בכך וגם ממעט חת
 כחוס הרבה, אבל הכיסוי שדרסו בכך וליוו ממעט כחוס
 על כן כוא ככלל על גבה וכשיכיר דזופן כמור עממו לא השיב למה מן
 וכלל השיב כמון דרך בה"ב ובכ"ב למעלה ולא מקרי כופן למה מן
 לא, והשיב דכמבטיל נקט לשון גרופ וקוסו חיש חלה סימן
 בטלמט חבל מיקרו דמשיב כמון ועדוף מסימן, ומיה דוקא חזרה
 חוזר לכל ליתן לכתחלה כצנח אסור, וגם לסומק כצנח לכתחלה

⑪
 ח'כ'ט
 ג'ל'ט

⑫
 ח'כ'ט
 ג'ל'ט

יא' שרי' דהבנ כד פלגתא כהל לעטכ סחח כפססוס
 ומופתי כקדירה למעלה על כפססוס, והלא חתח שולי
 כקדירה דית ככירה שחיה גרופה, ולף לס ממעדין פח על מחנה
 ומפיין כקדירה ביוך כפה מיימ לא השיב כרין מן קדירה וקיתא
 על ככירה לכפסוק וככאל לא כוי רק ככיסוי סח ככירה ככיסוי
 וכמעיד כקדירה על הכיסוי דהא השיב על גבה וכמעיד נעיל סקיט,
 והלכך לס נפל לין מוחזיק צצנה לפי טרם כיוו ודעתו לכחיה,
 ולא כמעיד קדירה סיג קדירה, קדירה כעלוונט טעל ומחזיק, דשיג
 קדירה לין זו מצוס ליסור טחי וכמעיד סקיט והלכך כל שאן זו
 פסוס ליסור ביסול כוון שהוא דני יבש שאן זו מתיק לו חבשיל
 א סכוס דומח ולפי גמט, אבל לו למען למידי, מחזיק סיג כקדירה,
 ולפי כיכ טעון טעון סיג קדירה כעומדה על כפססוס ולא סיג
 כמעטכ כתחלה כצנח, נפל חס כ כקדירה וחוא לכחיה סח כעלוונט
 סוף כפה אסור לפי סח יעמוד קדירה וקיתא לכפסוק דמשיב
 כמעטכ כתחלה כצנח, רבכ לכחיה סח כמתחיה סוף קדירה
 וקיתא לכפסוק ומחיה, [גמלך דוקא קדירה על חוס ימכ סתר
 ליתן חבל על מחנה ככיסוי וקיתא יש לחוש לכיאל כדאיתא ברמי
 פימ כיו דכמחוס סח כמתחיה מן שמשפ כחלת כימ כמעל דף
 חס עזין לא נעשא כחלת מלש' וליסור].

⑬
 ח'כ'ט
 ג'ל'ט

בענין תנורי הגעז שבמדינתנו בכסוי פח מתכות אם יש בזה דין כירה או תנור

סימן צ"ג

כ"ו אור שני השי"א
מצ"כ יד ידי הרב ר' בימין זאב צוקער שליט"א
מתלמידי הכולל דסרינג וזאלי.
כדבר תנורי הגעז שבמדינתנו בכסוי פח של
 מתכות שהעולם נהגין היתר להשתות
 שנתמפקת אם יש להן דין כירה או תנור. הנה דומיה
 תנור הוא משום שנקלט חזמו לתוכו מטי מכירה
 כדדושי בדף ליה ויכול להתבשל שם מצד עצם
 וזמנו אי כשיגורו הנחלים ולכן ליכא חיכרא סמח
 שגודף וקוסם שפסקל דעתו מלחנות בגולים אי
 אם יצטרך למור הבשול שזנו הסעס שמועיל בכירה
 גריפה וקטיפה כדאיתא ברין בשום רב האי גאון
 חיב אמרים בטן הסכים להו הרין, ואיכ בתנור
 ויכוין שרב זמנו אמער שהגריפה הקטימה שעושה
 הוא משום שירא שלא יקדיח תבשילו ברבי האש
 ואיז חיכר שהוא מחמת שפסקל דעתו מלחנות
 אי לכשיצטרך למור הבשול ולכן אמר שפא יחתה
 כשיצטרך למור הבשול. אך חוקשה להו דהגימא
 ובקטימה אבל בגריפה נזי שאין חיכר עכ"מ וא אין
 שייך כלל לחנות החצרכו למור שמתח שרב חזמו
 פוחי כיש שם גולים לחשות אחי לשהיי בכירה
 ולחנותי. עיי"ש ברין. והרמב"ם לא ניהא ליה בתירוכם
 וכמו שלא ניהא ליה להרין שם. לכן תירץ כשיג
 משבת היו משום שאי לגרופ כל האש ואי שלא
 השאר ניצוץ אתה ובתנור שהבלו חס יש לחוש

להתני אין בניצוצות וכירה שהבלה מועט לא לתחמם
 בניצוצות מועטים ומפני כך אין לחוש להתני כדאיתא
 שם במ"ב הי"ד.

יא"כ הוא שייך רק בתנור שדרך הבשול האמיה
 הוא הרבה פעמים בקטימה וגריפה וליכא חיכרא במה
 שגודף וקוסם שאין דעתו לחנות. אבל בתנורי הגעז
שאין הדרך כלל לבשל בכסוי פח מתכות אין לך
חיכר גדול מזה שפסקל דעתו מלחנות ואין לחוש
לחנותי. והמחזיק שלפיי"ו יש לתנורי הגעז שקטימה כפה
מתכות דין כירה קטומה.

י"ב אך לשיטת רש"י דבקטימה שמתר בכירה הוא
 משום דאינה מסמח הבל הוא כדפי' הרין דטעמו
 שאף שלשענת מוסיף הבל מ"מ הם עוממת והלכות
 אין שייך זה בתנורי הגעז שלא נפחת אורו ואיכ
 הוא מוסיף הבל שיש לאסור לפי' איברא דבעצם
 לולא דמסתמינא היה נראה לעי' דגם רש"י סובר
 דגולים קטומים נחשבו מוסיף הבל אך לא אמרו
 משום החיכר שיש בהקוסם שאין דעתו לחנות.
 דהא כן מעורש ברש"י דף ליו שני' שאני חכא
 דקטמה גולי דעתיה דלא ניהא ליה בצמוקי עיי"ש.
י"ג וזה שמי' במתני' שיתן אמר ע"ג גחלים לכמותם
 ולצבנב. אין הכונה דלא יוסיף הבל אלא הנהא
 גרעו מכפי שהיה בלא כמי האמר ואיכ גלי דעתיה
 שלא ניהא ליה בצמוקי רק שיהיה חס לבד דבשביל
 זה לא אתי לחתוי דבלא תתני יהיה חס דאם
 ללא היה מגרע כלל לא היה מזה גלוי דעת דלא
 ניהא ליה בצמוקי. ולא יקשה לפי' על רש"י מה
 שהקשה הרין סתא דאסור להסמין כרמץ שבגם לדידיה
 יהיה חלק בין שהיה להסמנה. וכן לא יקשה קשויות
 חתו' עליו. ולפי' גם לרש"י יש לחתור בתנורי
 הגעז לכסות כפה של מתכות דג"כ וא דאי הנהנת
 וזהו מבלא הכסוי. אך מה נעשה שתנוס' הרין
 לא מפרשי כן בכנות רש"י אלא דסובר שכירה
 קטומה לא נחשבה מוסיף הבל. ואיכ יש לאסור לדידיה
 בתנורי הגעז בכסוי הפוחים. אבל לדינא כית שרב
 כל'א'וסקים עליגי ארש"י. עיי' בב"י סי' רנ"ג ובר"מ
 שם. וסוברין דכירה קטומה היא מספת הבל ומ"מ
 מותר כשהיה מצד היכרא שאין דעתו לחנות איכ
 גם בתנורי הגעז יש לחתור כשמכסין כפה המתכות
 כמו שנהגין. ובפרט שבגם לרש"י אינו ברוד שיאסור.
י"ד חזנה היה מקום למור דמה שפרשיי בעל גבה
 בדף ליו שהוא גם על כסוי שעל הללה הוא משום
 דאזיל לפעמיה וכן בכסוי חבל אסור וכדפי' חתו'
 ורין בשיטתו וכן בכסוי שעל הללה מוסיף הבל
 כיון שאין הנחלים קטומים אמור אבל לרוב הפוסקים
 שאף במוסיף הבל מתירין פסוס החיכר יסברו שמתר

⑭

(14) ע"פ ש"ס הלוי (13:1)

בענין שהי' וחזרה דנוהגין כהיום באה"ק, שמשמין פה צרול ע"ג הפטופוט ונשמיין לחוכה הקדרות, ומחשבין זה לגרוף וקטים עפ"י דברי שו"ע סימן רנ"ג ס"ג, ובתנאי שהגלגלים לסדר השלכנה צנודלה הראוי יהי' כלפי הכוחל או באופן אחר שאין חשש לחטוי, דל"כ אינו דומה כלל להסם, וצ"ל כזה נוהגים לשהות ולהחזיר בדרך המותר דה"ל גוי'ק, אלא דראינו להגאון חזון איש בהלכות שבת ס"י ל"ז, וכן שמעתי ממנו ב"ש, דש"י בה נרנא, והוא עפ"י דברי הטור ש"י דעל גבה (בלא גוי'ק) נקרא שותחן על שפחה או ע"ג כיסוי שעל חללה, והוא מדברי רש"י ל"ז ע"פ ד"ה מהו, הרי דפ"י כיסוי לא נעשה עדיין כגוי'ק, ומח"כ דהא דספיק ג' דמחשיב כסוי קדרה כגוי'ק עיקרו משום דהוא שנוי שאין דרך בשול בכך, וגם ממשע את אהחוס הכנה, אבל כסוי שדרכו בכך ואינו ממשע החוס כ"כ הוא בכלל על גבה (בלא גוי'ק), ונדחק ע"י הרב צלשון הגמ', (ובנוף הדין דהא חס נקרא ע"י קדרה שלא בדרך בשול אי"כ ככה"ג אפי' ליתן לתחלה כי' מותר בשבת כמבואר סימן ש"ח

א' סעיף ז' ח' ע'), וי"ל מן החזון איש שם אוח י"א להחמיר בפחילות דידן ע"י תקון ה"ל ופסק דכה"ג אסור להחזיר רק להשהות יע"ש.
 אמנם ללמד זכות על ישראל דמנהגם חורה הוא, נראה דודאי פשיטת דברי הגמ"ר מראין לדמשום הא גופא דהאש מכוסה הוא דהחזיר אף לחוס נשאר כבתחלה דלענין גוי'ק אין לנו בחוס כלום כיון דהעיקר משום חשש חטוי כמש"כ חוס' שבת ל"ז ע"ב ד"ה לא יתן יע"ש, והרי זה הניע את המג"א ס"ק ל"א לומר דבהפסק מעשיבה בעלמא א"ע"ג דהאש בחוך החזיר דמותר, ואף דלא קאי הכי במסקנא היינו משום דנשיין להניח שום דבר להכירה, מה שאין דרכו להיות שם, מ"מ מבואר דזה עכ"פ די, וא"כ בודאי לא קשה מהאי דכסוי כירה ש"י רש"י והטור דלא מהני, דהתם הוא א"כ הכסוי הרגיל שמשמין עליו בכל יום כמבואר בש"ס צ"ד דרגילים היו לכסות הכירה בכסוי כמו קדרה, נש"א"כ במשים קדרה ריקנית על הכירה שאין דרכה להיות שם מותר דהוי כגוי'ק כהא לכו שהאש מטוסה ואין רגיל להיות שם, וא"כ ה"ד להני פחים בגדולים א' שמשמין על הפטופוט דאינו דומין כלל לכיסוי הרגיל של הכירה.

וכדברינו ראיתי בחשובת מהר"ם שיק או"ח ס"י ק"יז, והרגיש ג"כ בדברי הטור שכח דכסוי לא מהני וכי דאיכא למימר דכסוי של הטור איירי צנונא דאינו ממלא כל החלל אבל בממלא כל החלל מותר יע"ש, הנה הא דמהר"ם שיק העדיף בקולא ע"ד יותר מדין, דלדידי וי"ל דאף בכסוי הרגיל חס ממלא כל החלל מותר, ולפי תירוטינו גם ממלא החלל אסור עד שיכ"י כסוי שאינו רגיל, אלא דמהר"ם שיק בזה לעמ"י שהוכיח מהגמ"ר דאינו טעמו כלל משום הכירה, אלא דהעיקר שהאש יהי' מבושה, יתרה הכיר שם חזרה בהרעע"ן אף שדרכו להיות שם בתמידות, והוא באמת קולא גדולה, דהא ממג"א ה"ל ס"ק ל"א יראה להדיא דמלבד טעם כסוי האש צעין עוד הכירה, חס ה"כ סבת רב הסיאל והכי יראה ודאי, אלא שכנראה הגאון מהר"ם א' שיק כתב כן ללמד זכות על מנהגן של ישראל דמקילין אפילו בלא הכירה, אבל בכסוי שאינו רגיל להיות פשוט שמיחה, ולא נחתי הפוסקים למה שחדש מן הגאון בעל החזון איש ז"ע דיש כאן ענין למשע החוס ואף דרב גובר"י מאלד מאלד וכל גופי מרפת מחזרה דילי, מ"מ האמת יורה דרכו שדרך הפוסקים בהלכה זו ל"ע לדבריו.

ובאמת יראה דבלא"ה בדין קיל יותר מזמן הש"ס והש"ע דחס האש מגולה שאסור משום שמה יתמה וזה לדידכו דאפשר לחכות במגולה דהוי א' משלים ע"ג גחלים וככה"ג, אבל הני פטופוטים של נפט דגם במגולה אי"א לחכות מאלד האש כלל, וכן

ע"י גלגלים מבחין והוא עומד ככה"ג דאי"א לזוז אוחס או שקשרו, א"כ חס מגולה גופא ככה"ג רק חימרא הוא ודי לנו חס אינו מכוסה בכסוי שאינו רגיל כ"ל.

(3)

ואם כן הוא הדין שאם שם פח של מתכת מנוקב בנקבים קמנים על גבי הכירה שיש בה נחלים בוערות, הרי המחיצה של ברזל מפסקת בין הנחלים לתבשיל, והרי זה כנותן על קדרה שעל האש. ע"ש. וכן כתב הגאון רבי חיים דניאל שלמה פינמו בספר שם חדש חלק א' (דף נח סע"א), ושכן המנהג להקל בירושלים. ע"ש. וכן פסק בשו"ת עמק המלך (סימן מח). ע"ש. ולפי זה מותר להניח בשבת תבשיל יבש על פלאטה חשמלית, הואיל והפח של הפלאטה מפסיק בין חומי החשמל לקדרת התבשיל שהוא יבש, ואין בישול אחר בישול ביבש. ובשו"ת מהר"ם שיק (חלק או"ח סימן קיז) כתב לחלק, שבקדרה חמה שרוצה להעמיד חמימותה, אפילו מניחה על גבי קדרה ריקנית אין היכר כל כך בזה, וחיישנין שמא יבוא לחתות האש, אבל קדרה שיש בה תבשיל צונן, והוא יבש, כיון שנותנה על גבי קדרה, יש היכר בדבר שאינו מתכוין שירתה ויתבשל, וכיון שיש היכר שוב אין לחוש שמא יחתה באש. ע"כ. ולפי זה גם כן יש להתיר נתינת תבשיל יבש צונן על פלאטה חשמלית, שמכיון שהפח מפסיק בין חומי החשמל הכוערים וכין הקדרה, הרי זה כמניח על גבי קדרה ריקנית שמותר. ועוד שבפלאטה אין כל אפשרות להנביה החום, ולא שייכא הגזרה דשמא יחתה בנחלים. וכן הזכיר סברא זו הגאון רבי צבי פסח פראנק, בשו"ת הרי צבי (חלק או"ח סימן קלו). ועוד שיש לומר שלא חששו חז"ל לגזרה דשמא יחתה, אלא דוקא בנחלים שבכירה שדרך לדעוך קימעה קימעה, ואינן נשארות במצב אחד של חום, ולכן חששו שמא כשיראה שהן עוממות ודועכות, ישכח שהוא שבת ויחתה בנחלים להבעירן, אבל בפלאטה חשמלית או בכירים של גזי שנשארות באותו מצב תקין של חום, במדה שזה, אין מקום לגזור משום גזרה שמא ינביה מדת החום, אפילו אם היתה אפשרות במציאות לתנביה מדת החום בפלאטה חשמלית. וסברא זו נזכרה בדברי הגאון רבי יוסף גרשון הורביץ, בגידולי ציון חלק ט' (סימן יא). ע"ש. וראה עוד בזה בשו"ת מהר"ם בריסק חלק ב' (סימן עו), ובשו"ת ערוגת הבושם (חלק או"ח סימן נו), ובפתח

(15)
 ח"ה
 א"כ
 כ"ה

(16) ע"ה

הגעו שהוא דבר קל לפתח יותר את נקבי הצינור להביא יותר געז יש למור. מים כיה שעכים לא מרו אף בעצים וקש שמסוכים להכירה. לכן גם בגעז לא היה בכלל הגזרה אף שענתה נעשה באופן שלעולם הוא סמוך. כמו דבריד שאף אם היה נעשה רגילות שלעולם יהיו קש ועצים סמוך להכירה שלא היה נאסר בשביל זה כיון שעכים לא אסרו כיכ הוא בגעז שהוא רק כנעשה הרגילות שהם לעולם בסמוך להכירה שלא היה בכלל הגזרה ואין לא מודשינן איסורין. וגם מסתבר שלעולם היה הרגילות שיהיו עצים וקש סמוך להכירה דרוב ביא לא היו מצמצמים להביא רק כמי העורך המים לא גזרו בשביל זה שלא יבא ליתן קש ועצים אחרים. ואיכ הוא מטעם שלא חששו שמא יעשה בידיהם. ואיכ הוא עוד כמפורש שאין למור גם בתגרי הגעז שצריך לעשות בידיהם.

הנה יש טעם גדול לומר דלא שייך כלל הגזרה בתגרי הגעז שלנו. דהא חיינן שרק לשלא יחתה בנחלים גזרו ולא לשמא יביא עוד עצים כשיכלה האש. דאם היה שייך לסינור זה היה לן לאסור גם בכירה שהטיקה בקש וגבבא שלא שייך חשש תתוי לשמא יתן עוד קש כשיתבער הקש שבכירה. דהא ליכא בזה היכר, אלא צריך לומר דזה לא מדוי. האלי משום דלא גזרו אלא בתתוי בפיו שקילא לאינשי דלא חשיב להו מעשה כיכ מלעשות בידיהם. ואיכ בתגרי הגעז שלא שייך תתוי בתגעז שבכר יש שם אלא אם רוצה להגדיל ותאש צריך שיתן עוד געז אחר שנותן ע"י שנותח יותר את נקבי הצינור שיורד משם הגעז. איכ הוא כמו להביא עצים אחרים שלא גזרו דלא חששו שיעשה בידיהם. ואיכ אם נימא שהטעם שלא גזרו שמא יביא עצים וקש משום שרוב הפעמים אינם בסמוך להכירה שהוא דבר קשה להביאם מרחוק ויבא לזכור קודם שיביא העצים וממילא לא גזרו אף שנחמין שהם בסמוך משום שלא שכיח כיכ. וכדאיתא חלוק בעין זה בריש בינה בגזרה שמא יקמום ע"י ש בתוס', ואיכ בתגרי

ואם רש טעם גדול לומר דלא שייך כלל בתגרי גז הנגזרה דשמא יחתה רק בנחלים דחיישינן שיגדיל האש אבל לשמא יביא עוד עצים לא גזרו כדמוכח בכירה שהטיקה בקש וגבבא, ואיכ בתגרי גז שהחשש שיפתח יותר את הצינור של גזו ע"י הכפתורים הוא כמו להביא עוד עצים. ובסי שבות יצחק ע"י ע"י כתב בשם הגרש"א הגר"ש אלישיב דאף דבכירים של גז אין שייך חיתור רק הגדלה ע"י התספת גז, אבל כיון דהחשש הוא שמא ירצה למור בישולו ולכן יחתה, אודבה הגדלת האש בגז היא פעולה קלה יותר מחיתור בנחלים ודאי היא בכלל הגזירה דשמא יחתה. ולא דמי לכירה שהטיקה בקש וגבבא דמותר להשתות על גבה לפי שאין בה חשש חיתור דמי שכלה השלהבת כלה גם הנחלת במשיב המשיב בסקייט ולא חיישנין המים כשירוצה למור הבישול יביא לתוכה עוד קש וגבבא. דשאני התם שצריך להביא מבחוץ ואדהכי מידכר. משא"כ הגדלת הגז שנעשית ע"י הכפתורים שבכירה.

(17)
 ח"ה
 א"כ
 כ"ה

(14)

(19) ס' ארומאטא זא סה

כיסוי כפתורי הגז

(ט) לדעת הפוסקים המקילים בכיסוי האש, אם האש מכוסה די בזה להחשיבה כגרופה וקטומה אף שכפתורי הגז אינם מכוסים.

(טו) יצירה פה

כן הורו הגרש"ז ארעבאך וצ"ל [ע"י ספר מאור השכת ח"ב מכתב ל"ב אות י"ג] והגר"ש אלישיב שליט"א, וטעמם משום שעל ידי הכיסוי מתמעט חום האש ודי בזה להחשיב זאת כגויק. וע"י כשו"ת אג"מ אור"ח ח"א סי' צ"ב שכתב דטוב לכסות גם את הכפתורים כדי שיהיה היכר במקום החיתוי. וע"י לקמן סעיפים י"ט, כ' שיש צד היתר נוסף בכיסוי הכפתורים.

ובודאי לר"ך לכסות כפתור של כהנור, או
לכסוי הכפתור אם אפשר, כדי שנטעם
לא חינו, לטענת האש או לקצתן כפי כוונתו, ודיון
זכ שייך גם כהנורי גז, שלר"ך לכסות כהנורג שלא
יבא לטעם ולכחור, וכן שכתבוי כפלטא כנר
מטעם כיכר, אבל כיסוי כפלטאט בלא כיסוי
הכפתור כוי בלאו ג' רביעי מכל מה שלר"ך לכסות
כאש ולא כולו דלא מכוני ולא סגי, וכנר דרשתי כן
נרדים, ונרדים פועים כדבר שאין מכסים אלא כאש
ולא כהנורג, וכו' טעות בחסרון ידיעה, וכנס
|| שכרבה פעמים כנאחי בקונטרס עלנקטריק (ח"א)
שכספרי ז"מ ח"ז סוף סי' א' דברי הגאון מקוטנא
כספרי חסדי אבות (בסופו) דלחשש שמא יכבד לא
חיישין וכנאו ראיכ גדולכ לוב, אבל ככחם כהנורג
או הכפתור איכא גם כחשש שיעכל כאש וכוי
פתיחו נמור ממש גזירכ שמא יחטכ וכבן. (ועיין
לקמן סי' ד')

(18) אלה פה

ולפי' אף בלא כסוי גם על הכפתורים שעל ידו
מקטינים ומגדילים אלא שיכסה רק את האש לבד וגם
אפשר יש להחיר דגם בכסוי על האש לבד וזא היכר
בדל שאין דעתו לחתות ולהגדיל האש יותר וכמו
שנתהגין הריב"ה אך יותר טוב שהכסוי של פח המתכות
יכסה גם את הכפתורים כדי שהיכר יהיה גם במקום
החיתוי כמו הקטום שיש אולי לחוש שלא ירביש
בהכסוי ויחנה. ואי שזא דבר דזקק מ"ם כ"ח שחיתוי
היכר מצינו בהיכר שבמקום החיתוי אולי הוא דוקא
בהיתר כזה. אבל ודאי זה לבד שיכסה את הכפתורים
ולא את האש לא יועיל שהעיקר הוא שצריך להראות
שדעתו להפחית שזה נראה יותר בכסוי האש. אבל
כיון ששם היו תרווייהו למעליהם שמפחית את החום
חיה במקום החיתוי אפשר הוא בדוקא ולכן יש
להחמיר לכסות גם את הכפתורים. אבל כ"ח שיותר
מסתבר שגם בלא כסוי הכפתורים הוא היכר חשוב
יש להקל בשעת הדוק ואין למחות באלו הנהגים
יותר בכסוי האש לבד.

(21) כ"ח
כ"ח
כ"ח

(22) כ"ח

וע' באג"מ (ס' צ"ג) שהאריך בענין תנורי הגעז שבמדינתנו המכוסים בכיסוי פח של מתכות שהעולם נוהגין היתר להשהות שחשיב ככירה קטומה. ואף שכ' שם (בד"ה והנה) "והנה יש טעם גדול דלא שייך כלל הגזרה בתנורי הגעז שלנו, דהא חזינן שרק לשלא יחתה בגחלים גזרו ולא לשמא יביא עצים כשיכלה האש וכו'" מ"מ מטיק "ולפ"ו אף בלא כסוי גם על הכפתורים שעל ידם מקטינים ומגדילים אלא שיכסה רק את האש לבד נמי אפשר יש להחיר דגם בכסוי על האש לבד הוא היכר גדול שאין דעתו לחתות ולהגדיל האש יותר וכמו שנוהגין הרבה. אך יותר טוב שהכיסוי של פח המתכות יכסה גם את הכפתורים כדי שהיכר יהיה גם במקום החיתוי כמו הקטום שיש אולי לחוש שלא ירביש בהכסוי ויחתה. ואף שהוא דבר רחוק מ"מ כיון שהיתר ההיכר מצינו בהיכר שבמקום החיתוי אולי הוא דוקא בהיתר כזה (אבל ודאי זה לבד שיכסה את הכפתורים ולא את האש לא יועיל שהעיקר הוא שצריך להראות שדעתו להפחית שזה נראה יותר בכסוי האש). ונראה דבזה שמכסה את הכפתורים אפשר דחשיב כטח בסיס ברמ"א ס' רנ"ד ס"ה ואף דאין לסמוך על זה גרידא בתנורים דידן מ"מ בסאמאואר חשמלי או של געז שאינם מסירים הכלי מע"ג האש אף שאפשר להגדיל או להקטין האש נראה דיש לסמוך בכיסוי על הכפתורים גרידא, שמעתי בשם מו"ר הגר"א קטלר זצ"ל דבתנורים דידן אף דטוב שגם האש יהיה מכוסה בכלעך העיקר הוא בכיסוי הכפתורים, ובדיעבד או במקום שקשה לכסות האש כגון באיזה תנורי חשמל בכיסוי הכפתורים לבד מהני. זכ' באג"מ שם "אבל כיון ששם היו תרווייהו למעליהם שמפחית את החום והיה במקום החתוי אפשר הוא בדוקא ולכן יש להחמיר לכסות גם את הכפתורים, אבל כיון שיותר מסתבר שגם בלא כסוי הכפתורים הוא היכר חשוב יש להקל בשעת הדחק ואין למחות באלו הנהגים היתר בכסוי האש לבד".

(23)

(20) שם במ"ב ס"ק פא. כף החיים ס"ק יא. וכ"ה בשו"ת מהר"ג ח"ב סי' נ ובשו"ת אגרות משה אר"ח סי' צג. וכן המנהג בירושלם ע"היק, וע"ע חזון איש סימן לו ס"ק יא. המחמיר דבעינן שיפסיק דוקא בקיורה. ושמעתי מהגרש"ז ארעבאך שליט"א, דטוב להחמיר לא להגדיל את הלהבה לאחר שנתן את האובסס על האש, דא"כ אפשר דחשיב כולה דעתו שגם עכשיו עלול לחתות. אלא דילי"ע. לדעת אלה החסורים דעזיבה דינה כקטום. סי' רגג במ"ב ס"ק פא. ולא נזכר לאסור להגדיל האש לאחר שהעמיד הקיורה ע"ג המעויבה, ע"ה. ועיין להלן הערה קפח.

כ"ח
כ"ח

5

וְלַחֹשׁ לַשִּׁטָּה הַחוּסָמוֹת, מוֹבָאֵת סִי רַנֵּג סִי בִּרְמִיָּא, וְעִישׁ בְּמִיָּב סִיָּק עַד רֵעַד, וְעִיָּן גַּם בְּסִיָּק עֵגֶל וְשִׁמְעֵתִי מְהַרְשֵׁי אֲוִיעֶרְבֵן שְׁלִיטִיָּא, דְּכָל שְׁמַעְמִיד הַקְּוִירָה עַל גְּבִי אֵשׁ מְדוּלָה בְּמִקְנָם שֶׁהַתְּבַשֵּׁל שָׂבָה יִכּוֹל לְהַתְּחֵל לְפָנֵי שַׁבַּת – לִית לָן בּוֹה, אִף אִם שׁוֹב יִקְטִין אֶת הָאֵשׁ, וְעוֹד אָמַר לִי הַגְּרָשִׁין אֲוִיעֶרְבֵן שְׁלִיטִיָּא, דִּישׁ לְהַקְפִּיד לֹא לְהַגְדִּיל הָאֵשׁ אַחֲרֵי שֶׁהָיָה הָאוֹבְסָט, דְּאֵלֶיךָ מִסְתַּבֵּר דְּאִין זֶה חֲשׁוֹב כְּקַטְמוֹה, אֲלֵא רַק כְּכִיסוּי בְּעֵלְמָא, וְזוֹמְרָא דְסִי רַנֵּג סִי אֲוִיעֶרְבֵן דְּדוּקָא אִם הוֹבְעֵרָה הָאֵשׁ מִעֲצָמָה, אֲבָל לֹא שְׁהוּא הַבְּעִירָה בְּיָדִים, וְעִיָּן לְשִׁיל הַסֵּרָה יִי.

(24) ס' תורה קפה

(25) אורחות השם ח"א ע"ג

דעת הגרי"ש אלישיב (קט) ולכתחלה צריך להזהר שלא להגדיל האש לאחר נתינת הפח, וכן שלא להדליק האש לאחר שכבר מונח שם הפח, ואם עשה כן צריך להגביה הפח ולהניחו שוב, אמנם במקום הדחק אפשר להקל בדיעבר דאין בזה ביטול הקטימה. וכן בקטימת תנור חשמלי ע"י כיסוי גוף החימום או נייר כסף עבה, צריך להדליק התנור מבעודו ואח"כ לכסותו (קט), ואם אינו יכול דחוש שמא יכבה מחומו, יכסה תחלה בנייר אלומיניום עבה ומיד באותו מעמד ידליק התנור (קט), אך אם כבר היה גוף החימום מכוסה בנייר כסף לא מהני שידליק עתה התנור, ומ"מ בשעת הדחק אפשר להקל אף שאינו מוריד ומכסה שוב, [ועיין בסעיף הבא].

(26) אורחות השם ח"א ע"ד

כיסוי האש בשבת עצמה

יב. אם לא הניח את הכיסוי מערב שבת, וכא להניחו על גבי האש בשבת ולהחזיר עליו קדרה, אם לפי המציאות קרוב הדבר שהפח שכנגד האש יתאדם, אסור להניח אותו בשבת על גבי האש מחמת איסור מבעיר, ואם אין לחוש שיתאדם, דעת גדולי ההוראה להתיר בזה, והחזו"א אסר.".

(27) תורה ס

יז. | דהמחמם מתכת עד שנתאדמה עובר משום מבעיר, כמבואר במגיד משנה פ"ב משכת הי"א.

יח. חזו"א ס"י ל"ז ס"ק י"א, וס"י ג' ס"ק ט'. וטעמו משום דס"ל דחימום מתכת לחום שיד טולדת בו אסור בשבת אף שאינה מתאדמת, דדינו כדן חצי שיעור באיסור כישול מתכת. ודעת הגרי"מ פיינשטיין זצ"ל [בשורת אג"מ אור"ח ח"א ס"י צ"ג, וח"ד ס"י ע"ד דיני כישול אות כ"ט] והגרש"ז ארעבאך זצ"ל [בספר ש"י"כ פ"א הערה ס'] והגרי"ש אלישיב שליט"א להתיר בזה, וכסתימת המשני"ב ס"י דנ"ג ס"ג שלא כתב לאסור הנחת קדרה של מתכת, היטעם משום שכל זמן שהמתכת לא נתאדמה כלל אין כאן אפילו החולת כישול.

(28) שו"ת אש"ת ח"א ע"ג

א. | כהן בתנוריו געז שלנו כשברו הגעז פתחו לגמרי וא"א עוד להגדיל האש והאם צריך בלעך לשהיה, דמנחת דלשמא יכבה לא חיישינן גבי מבושל וגבי בשר גדי ופוח. תשובה: יש להצריך בלעך גם כשפתחו הגעז לגמרי וזו דאף אם ליכא שום חשש צריך מטעם לא קלאונו ועוד דאף שלכבות אש של עצים שצריך לזה מים לא גורו אבל לכבות אש הגעז שהוא בקל יש לחוש, עיין בתוס' ביצה דף ג' ע"א ד"ה גורה כה"ג דאף אם ינמא דליכא כבוי כלל בגעז, ומ"מ איכא למיחש שמא יקטין הגעז ואח"כ יחתה, שלכן יש להצריך בלעך לכלל אומן.

(29) שו"ת הש"ת ס' תורה והלכות

שעטמו היינו שהוכחה מעט מראיתן הרי הן כקטומה. (יד) אבל אם כשהגיע בניסת שבת כבר הגיע להתבשל כסאכ"ד מותר להשתות עליה אע"פ שאינה נרופת וקטומה לפי שאין לחוש לחיתוי שאף בלא חיתוי יכולה להתבשל כיצ וגם כבר היא ראויה כבר להאכל ע"י הדחק בכישול זה שמכערי, וכן עם נתן שם עם שקה"ח (פז) בשר חי לנפרי או אפי' אם לא נתן אלא חתיבת אחת של בשר חיה מותר להשתות אפי' אינה נרופת וקטומה לפי שע"י אותה החתיכה בסיח דעתו מסנו עד לסחי דוקא בשר חי, אבל ירק חי וכיו"ב לא מהני (פז) שאפי' הוא חי יכול להתבשל עד הלילה ואינו בסיח דעתו מסנה.

(30) שם א"ר ע"ב

(טו) כ"כ בת"א דאם נתנו שם מבעודו אסור דכבר נתבשל קנה קודם שבה ונריך לסלקו משמשיכה אח"כ נתבשל (כ"ז או כמאכ"ד לכל מה כדלית ל"י) קודם שבת. ולפ"ו לדיון לא שכיח הכיבוד של בשר חי דאין חטו בגלגל לאחר כ"כ מלקבל שבת עד חשכה ממש. (ובפרט כירושלם עה"ק שמקבלין שבת יותר מחצי שעה קודם שיקיפה) ממילא אין ש"ך הכיבוד דכבר חי דעד שחשך הוא כבר בשל ולא בשל, ע"כ אין היסור אח"כ מתבשל מבעודו כמאכ"ד לפתוח. (י"י)

(6)

31) אג"מ ח"א ב"ב

כ"ז) כד' שהיית בשר חי במקום שמתבשל בזמן קצר, דעת השב"ה"ל (ט) דמותר להשהות בשר חי ע"ג כירה שאינה גורק אף בכירת גו וכדומה שמתבשלת שם בזמן קצר והתבשיל יהיה ראוי לסעודת הלילה.

דעת הגרי"ש אלישיב (ט) דבכיריים של גו חושמל המצויים אצלנו שחומם רב ויכולים לבשל קדירה בשר בזמן לא רב, ליכא היתר דשהיית בשר חי, ואפילו אם משהה על האש כשהלהבה קטנה באופן שלא תוכל הקדירה להתבשל בתחלת הלילה גם כן אסור, כיון שאם יגדיל האש תתבשל, חיישינן שמא יחתה.

32) ל' אג"מ ח"א 336 ז'הצ"ה

וע' במאמר הגרי"א העניקין זצ"ל בהפרסם (שנה ל"ח ח"ו י') שכ' בענין קדירה הייתה "ושמעתי שיש סומכין על זה ונוהגין היתר להעמיד קדירות שאינן מבושלות סמוך לחשכה בער"ש, אבל לע"ד אסור זה כאן במדינה זו מתרי טעמא. א) שאין אנו בקיאים בזמן סמוך לחשכה כיון שמצויים אנו בחוספת שבת, וחוספת שבת מקובל שיהא קודם זמן "היראים" בדין בין השמשות, שהוא שעור חרי חילתא או חלתא רבעי מיל קודם שקה"ח, היינו שהחמה נכסיה מן העין, וכיון שהתנורים שלנו הם כמעט כולם של גאז ומתבשל במהרה ממילא אין שייך דינא דמרא של קדירה הייתה, וענין זה כבר נזכר באחרונים. [מש"כ דהוספת שבת קודם זמן היראים משמע מפוסקים דהיינו לכתחלה ע' מ"ב ס' רס"א ס"ק כ"ג, ואף זמן היראים יש סכתבו דהיינו לנשים ע' אג"מ ס' צ"ו ודוק. ב) כיון שמניחים על הגאז סס של ברזל שעליו הרבה קדרות עומדות, והאש הוא רק במקום אחד, וכמה פעמים צריך להרחיק מן האש שלא ירחיק, או לקרב שלא יצטנן וזה מותר רק בקדרות מבושלות, וסמכין שהסס הוא כעין גירוף וקטוט בכירה, ואפשר שעוד יותר עדיף מכירה שהוא כעין סמוך למדורה, דאין בזה דין שהיי' וחזרה אלא דין בישול, ופסקינן דאין בישול אחר בישול כל זמן שהוא חם, ולהרמ"א אפילו בדבר לח (נוזל) וע"כ אין חשש אם יזיזו את הקדרה להרחיק מן האש או לקרב, אבל בקדרה חיה שאינה מבושלת כמאכל בו דרוסאי אם יקרב אוהו אצל האש יעבור בחלול שבת בדאורייתא"

כז) האם תופיל קופסא של ד' דפנות בתוך תנור

שלנו כבלעד ע"ג התנור כדי שיהיה מותר להחזיר לתוכו בשבת.

תשובה: בלעד קופסא שעשוי מ"ד דפנות מסתבר שמתוך גם להחזיר דפנות כח"ה.

33) אג"מ ח"א 338

34) אג"מ ח"א 313

נשאלתי אם שרי ליתן מער"ש להשהות מאכל שבת על פלאטע של שבת המחמם, היינו פלאטע שכל חוסי העלעקטרי מכוסים ונותנים עליו מערב שבת מאכלים שכבר נתבשלו כל צרכן, והפלאטע איננו חם כ"כ שיבשל אלא כדי שישמר המימתו של המאכל שהונח עליו.

השבתי שיש ב' מיני פלאטע א) שא"א לבשל עליו, והמאכל איננו מתבשל כלל לעולם, אלא נשאר חם לערך קצת פחות מחום של העברת הקדירה מעל האש, היינו לערך מאה ותשעים מערנהיים, על פלאטע כזה שרי להשהות בלא שום כיסוי. ב) פלאטע שחומם כ"כ נבוה שהמאכל מתבשל קצת לאם לאם ודרך הנשים להשתמש בפלאטע כזה גם בתול, להניח קדרה עם בשר וכיוצ"ב ומניחין עליו כשהולכין למלאכתם והמאכל מתבשל עליו לאם באופן שכשחוזרין ממלאכתן המאכל נתבשל, וגם א"א שיקדו תבשילין כי איננו מתבשל רק מעט מעט, בפלאטע כזה דרכי התורות להניח פח או נייר אג"מ כפול ולכמותו להיכרא ואם לא עשתה שום היכרא ושהה תבשיל עליו, או המורה פסק כן לכתחילה להקל להתיר להשהות גם על הפלאטע חב' בלא שום היכרא, יש לו על מי לסמוך בדיעבד, ולהניח בשבת מאכל קר על הפלאטע שרק משמר החום נ"כ בודאי אסור דהלא מכל מקום הפלאטע חם יותר מיד סולדת, והמאכל מתחמם יותר מהד"ב, או עכ"פ כהד"ב וזה אסור (עין היטב ס' שיי"ח).

ובכל פעם שמוחר להשכות על פלאטע סס בכירה או בלא בכירה תנאי קודם להחזיר ולממשכה הוא, שצריך לדבך הכרה שמי פוחתן חום העלעקטרי, כי מי אפטר להגביר או לפחות כח החום, כדי שלא יגבירו או יפחתו כח העלעקטרי (זכר דומה ממש לגזירת חז"ל שמא יחטב) בודאי שמה יבנה לא גזרינן כי אין לנו להדש ולגזור גזירות חדשות שלא חזר בדברי חז"ל וכמו שביאר כיעט זה בגאון הלמתי מקוטנא ז"ל בקונטרסו הנפלא חסדי אבות (דף ל"ח) שכוונה מש"ס (ספ"ק א"שנת) דלא חששו חז"ל לגזירה שמא יבנה (וכבר הזכרתי זה בקונטרס עלעקטרי ח"א הדפוס בספרי ז'אר משה חי פיי"ש), אבל חששא כר"ל דשמא יעלה כח האש דומה ממש לגזירת חז"ל דשמא יחטב. ואין לומר דלכנור האש דומה לכבאח פלים אלהוסף פלים על מה שכבר נתנור ועל זה לא גזרו א"הוסף פלים, דזכר ואינו דחיתוי האש דומה ממש לכנור האש דכלא אוהו אש שלפנינו מוסף ואינו מוסף ממקום אחר ממש כמו נחיתת אש שמוסף כח האש נגהלים שלפנינו ואינו מוסף פלים ממקום אחר, ופשוט וזכור. (ועיין לפיל ס' ג'). ונס לכדניק בשקט שבו חמוץ ידות החום עלעקטרי, שמא ימשון החום העלעקטרי המונה בשקט, קריב מאוד לשמט ובקל אפשר לתקנו, ועוד נעשות כן כדי שלא יבואו לנך כר"ל, וכדברים פשוטים אינם צ"פ סוגלים שום אריכות ובגם שלחתי בלחרונים שדינור וכאריכות זכר בהלכה כפאוסה וכדבורה כמו שכתבתי.

וצריך להיות חכר שלא לזכר כפלאטע אפינו לצורך מקומו, דכבר בארתי בתשובה אחת לנאר דכטיקו כשיטה כר"י דכל שח"א להשחמש בו לצורך גופו גם לצורך מקומו אסור, ופלאטע זה ח"א בשנה להשחמש בו בשום אופן לצורך גופו ממילא גם לצורך מקומו אסור. ומעמנו מובן גם על פלאטע כזו אסור ליתן מאכל לזון דכ"כ כדי סולדת ועוד יותר בכל פלאטע.

ולענין להחזיר בשבת על הפלאטע כשנתי, דפלאטע ח"א שרי דכרי הוא ככירה אג"מ, ועל פלאטע חב' רק אז שרי כשפח (בלטך) מונח על הפלאטע.

שוב אח"י ראיתי בתשו' רבנות אפרים ח"ב ס' מ' ומ"ג ס' רמ"י שדן בזה וכטיקו כאשר ביארתי כי כנראה לא ידע מכו' מיני פלאטע כי לא הזכירן ולא חילק ביניהם וחשבתו ח"י ד"ר